



Alexandr Dugin

Druhá část fascinujícího rozhovoru Paula Robinsona s Alexandrem Duginem, ikonou ruské konzervativní filozofie a zakladatelem Čtvrté politické teorie. Rozhovor proběhl 31. srpna 2017 v Moskvě.

Paul Robinson (PR): Což mě přivádí k jedné z mých připravených otázek. Zajímalo mě – protože ve svém díle hojně citujete západní filozofy – jestli není vaše myšlení založeno na západním paradigmatu?

Alexandr Dugin (AD): Samozřejmě, vždyť já francouzsky i přemýšlím.

PR: Nejvíc jste se ovšem proslavil jako eurasianista.

AD: Ano, ale eurasianismus má evropské i asijské části.

PR: Zdá se mi však, že asijských zdrojů zmiňujete o poznání méně. Jak tedy můžete označovat Rusko za eurasijskou zemi, když vaše myšlení čerpá hlavně ze západních zdrojů?

AD: Dobrá otázka. Uvědomujete si, co to vlastně Asie je? Když se nad tím zamýšlíme, obvykle

nás napadá něco neindoevropského. V Asii ale najdeme i dvě bytostně indoevropské kultury – Írán a Indii. Zde bych rád podotknul, že mě velice hluboce ovlivnily íránské myšlení, náboženství, metafyzika i historie. Íránští myslitelé jako Šihábuddín Jahjá Suhrawardí, Sadruddín Širází (**Mollá Sadrá**), zoroasterská tradice a šíitský Írán jsou pro mne nevyčerpatelnou studnicí inspirace. Tamější myšlení se podle mě tomu západnímu sice nevyrovná v citu pro detail, ale je podstatně prostornější a objemnější. O íránském *logu* jsem dokonce napsal samostatnou práci.

Velice obdivuji také indickou civilizaci. Své studium filozofie jsem začal **Advaitou-védántou** což je kolosální, fundamentálně indoevropský *logos*, v porovnání s nímž bledne i řecká filozofie. To nejlepší z ní, tedy platonismus a novoplatonismus, ostatně bylo indickým myšlením hodně ovlivněno. Mé bádání o indoevropských kulturách, jež jsou základem Evropy, mě dovedlo také k **Túrancům**. Byl to kočovný indoevropský národ, předci Íránců, Indů a evropských národů, tvůrců evropské kultury.

Túranský prvek, na němž se eurasianismus zakládá, považuji za nesmírně důležitý. Národy, které přijaly za své poslání túránských Indoevropanů – Mongolové a Turci – sice bývají běžně považovány za Asiaty, jejich kultura se však zakládá na totožných zásadách – vertikálnost moci, budování říše, čest, vůle, militarizovaná společnost – jaké obdivuji v evropské kultuře.

Jako absolutní antirasista se domnívám, že národy nelze vzájemně porovnávat. Musíme je přijímat takové, jaké jsou a nikdy nehodnotit jeden národ optikou jiného. To by bylo metodologicky nesprávné a nemorální. V tomto ohledu jsem následovníkem Nietzscheho a jeho genealogické morálky. Každý národ podle něj má svou vlastní morálku, takže morálku jedné skupiny nelze uspokojivě ocenit z perspektivy jiné, jejich morálky se totiž liší.

Když se tak díváme na Asii, na Východ nikoli očima Západu, ale otevřeného Rusa, nacházíme tam pravý poklad duchovnosti. Nestavíme evropskou kulturu do protikladu k té asijské, ale vidíme hloubku světa mnohosti a polyfonie Východu a Západu.

Proto si pomocí zhuštěného popisu můžeme uvědomit, že nemáme co do činění s protikladem Východu se Západem, ale hlubokým porozuměním podstatě obou. Rusko, zaujímající prostor mezi nimi, není nějakou mechanistickou kombinací Východu se Západem, místem střetávání dvou okrajových vlivů, ale svébytným prostorem dialogu principů a výměny konceptuálně-sémantických jader nejrozličnějších typů kultur. V Rusku tak nalezneme jak prvky íránské a v menší míře i indické kultury, tak i té mongolské a turecké, které měly pro naši historii obrovský pozitivní přínos. Tak definuji eurasianismus.

Přestože se hodně věnuji západnímu *logu* a chovám k němu velkou náklonnost, nijak to podle mě neumenšuje prostor pro *logos* východní, tradiční společnosti v jejích nejrozličnějších podobách. A dokonce [se věnuji] i východní, indické, turecké a čínské kultuře – o čínské kultuře, která není jedním *logem*, ale celým souborem *logů* i civilizací, jsem napsal knížku.

Snažíme se tu proniknout do světa natolik komplikovaného, že nám jeho komplexita velí odmítat jednoduché protiklady i užívání zjednodušujících formulek jako konzervativec-

modernista, dobrý-zlý, liberální-iliberální. Eurasianismus je vlastně taková pozvánka k antirasismu: porozumíme-li těmto kulturám, začneme chápat i Rusy.

Koncepty eurasijství i ruského jsou pro mě nesmírně komplexní. Jakmile tak začneme mluvit o východních nebo asijských součástech ruské kultury, zužujeme a redukuje tím náš diskurz do té míry, že se jakákoliv smysluplná konverzace stává nemyslitelnou. Proto se hlásím k eurasianismu. Přemýšlím v indoevropských jazycích, včetně farsí a sanskrtu, které mi čas od času „naskočí“ v podobě určitých výrazů, pro které nedokáži najít ekvivalent, ale přesto patří k mému myšlení.

PR: Říkáte, že nejde o protiklad Západu s Východem. Ve svém starším díle o geopolitice však mluvíte o nevyhnutelnosti konfliktu mezi pevninskými a námořními velmocemi. Nevyvrací závěry této knihy to, co jste právě prohlásil o protikladech?

AD: Ne. V té knížce říkám, že máme blízko k některým pevninským evropským státům jako Německo. Zájmy východní Evropy jsou však neslučitelné s těmi anglosaských námořních velmocí. Geopolitiku jsem si nevymyslel já – přišel s ní už Mackinder. Beru ji ale naprosto seriózně, protože leccos vysvětluje o mnoha historických střetech se Západem, který se postupně posouval ke své stávající globalistické pozici. Pokud se zaměříme na genealogii globalizace, jasně vidíme anglosaský program – tento liberalismus je anglosaský, americký fenomén. A z tohoto liberalismu, který se podle Webera vyvinul z protestantské etiky, se postupně stalo jádro ideologie triumfující na globální úrovni. Přesto to ale není celý Západ ani Evropa.

PR: Není to Západ? Jen anglosaský svět?

AD: Není to celý Západ. Je to jeho součást, která se však neustále zvětšuje. Tato liberální kapitalistická společnost, součást Západu, jej postupně začíná zcela pohlcovat. Zatímco dříve bývala pouze součástí, dnes se sama stává celkem. Steven Gia, pokud se nepletu, nebo nějaký holandský filozof, nejsem si jistý, vyjádřil zajímavou myšlenku, že se jedná o ideologii skotských obchodníků z období **Slavné revoluce**. Následně se její logika uchytila nejprve v Anglii, pak v Americe, aby se postupně stala obecnou normou. Tím pádem se všechno, co bylo předtím součástí nesmírně bohaté západní kultury, postupně muselo podřídit totalitární ideologii.

Eurasianismus se vymezuje proti této globalistické liberální ideologii – ne Západu jako takovému, ale jeho podobě, která tuto ideologii přijímá ve formě NATO, atlanticismu, liberalismu a kapitalismu. Západ svázal svůj osud, s nepatrnou součástí, s kousíčkem, rakovinným výrůstkem skotské filozofie zdravého rozumu, která sice kdysi patřila k jasně odlišenému lidu, měla své kořeny, i místo – v určitém okamžiku se však jako nádor začala prudce rozrůstat a stala se univerzální.

Nádherně o tom umí hovořit Dobrijan: jak specifičnost rakoviny spočívá ve vytváření nepotřebných buněk. Reprodukce něčeho komplexního, jako muž a žena, vede ke stvoření

třetí věci, něčeho nového. Rakovina však vytváří jen tytéž stejné buňky. Naše civilizace se proti něčemu takovému vždy instinktivně staví na odpor, jako tomu je i v případě této skotské filozofie. Cílem v této konfrontaci je však jen zadržování vměšování, vždy jsme se totiž bránili, i když jsme třeba čas od času i posouvali své hranice kupředu.

Proto musíme vzdorovat především tomuto duchu. Kdyby šlo jen o skotskou ideologii, nebyl by to pro nás větší problém. Pokud se však ideologií Skotů ze 17. století musí řídit celý svět, překvapuje nás to, neboť ideologii obecně vnímáme jako něco podstatně mnohotvárnějšího. Z této ideologie zdravého rozumu – a těžko si představit něco méně zdravého – se vyvinulo i myšlení amerických **Otců zakladatelů**. Já jej však považuji za jakousi formu patologie – místního nálezu, která má podle mého mínění právo na existenci. Neměli bychom se jej snažit vymýtit. Sám se o to rozhodně pokoušet nebudu, ale nelíbí se mi.

Ale proč bych tento nesmysl měl přijmout jako ústřední ideologický model? Já a spolu se mnou i všichni ostatní? Stavím se zde na stranu Evropanů minulosti i na stranu Asiatů. Naprosto nedokážu pochopit, proč tenhle šunt vnucují celému lidstvu. A i kdybych to snad pochopil, nesouhlasil bych s tím, takže se v odporu proti němu musíme sjednotit v silném geopolitickém bloku.

PR: Řekl bych ale, že Rusko k úspěšnému odporu proti této „skotské ideologii“ potřebuje dvě věci, které v současnosti postrádá. Tou první jsou zdroje: ekonomické, morální, politické. Druhou pak vůle. Přijde mi, že ta jako by vaší vládě scházela. Vládnoucí garnitura v mnoha oblastech usiluje o kompromisy s globalizací. Vzpomínám si na mapku ve vaší knize o geopolitice, která ukazovala ohromný celokontinentální blok, jenž však Rusko zdá se nemá dost síly vytvořit.

AD: Jak se říkává, pro Rusy není nic nemožné. Jsme úžasný a v jistém ohledu magický národ, a když už se zdá, že je všechno ztraceno, že už nám nic nezbylo, nějak se nám podaří zvítězit. Napoleon přišel, shlížel na nás jako na nějaké nuly – jen aby se zahanbeně utekl. Později přitáhla Hitlerova mocná armáda, mnohem silnější než ta naše. To byl skutečně mocný protivník. I oni ale přišli o všechno.

Když jsem v 90. letech přišel s eurasianismem, všichni se mu vysmáli coby nesmyslu. A pak Putin vyhlásil **Eurasijskou unii**. Pomalu postupujeme kupředu; trochu jsme otupili nápor protivníka. Krym je náš, stejně jako Doněck, Jižní Osetie a Abcházie. Brzy toho bude našeho ještě víc.

Jistě, mnou načrtnuté mapy jsou absurdní. Ale cesta k dovršení idealistického projektu je dlouhá a musíte si stanovovat vysoké cíle. Nezapomínejte, že všechny naše úspěchy a výboje blednou ve srovnání s tím, co musíme podniknout. Musíme se stát světloňosem polycentrické eurasijské civilizace. Musíme ostatní civilizace osvobodit z područí **Lockeho** – a to včetně té anglosaské, které klouže do propasti, kam s sebou ale táhne i zbytek lidstva. Takové je naše poslání. Nikdo neví, zda v něm uspějeme nebo ne, rozhodně se o to ale pokusíme. Pokouším se já jako filozof a myslitel – a snaží se i Putin coby praktik.

Nepopírám, že naše situace není zrovna růžová. Podívejte se ale sami na sebe: všechno se vám hroutí pod rukama. Co se to děje v Americe? Občanská válka. Mluví se o tom i Bibli: Jak to, že vidíš třísku v oku svého bratra, ale trám ve vlastním oku nepozoruješ? S tím nelze než souhlasit. Nemáme dost pevnou vůli, nejsme dost inteligentní, naše zdroje jsou omezené a naše hospodářská situace je zlá – ne však tolik jako ta vaše, která připomíná noční můru. A život na Západě se dnes stává opravdovým peklem, přestože si to třeba ještě neuvědomujete. S naším národem, s naší vládou, s naší zkorumpovanou elitou se toho asi moc udělat nedá. My to tak ale měli dlouhá staletí – a přes to všechno se podívejte na naše území! Amerika se musí hluboce zamyslet nad tím, zda přežije, protože si zabrala ještě větší kus světa než my, ale zjevně se s tím nedokáže vypořádat. Souhlasím, že tu zdaleka není vše ideální, že postrádáme sílu na nové vzepětí. V Rusku však máme takové přísloví: Oči se bojí, ale ruce konají. Je to sen. Tento ruský sen nás pohání kupředu. Nějakou dobu to potrvá a nedokážu říct, jak rychle se jej podaří naplnit, ale určitě se toho dožijeme. Postoupili jsme už tak daleko, že nás nemohou zastavit.

Když jsem ideu eurasianismu zformuloval a snažil se přimět Jelcinův režim k jejímu uskutečnění, považovali mě všichni za šílence, protože nikdo nepochyboval o tom, že osudem naším i celého světa jsou Západ, liberalismus a NATO. Po nějaké době mě však za blázna považovat přestali.

PR: Na závěr jsem se chtěl přeptat na vliv vašich myšlenek. Jistě si vzpomínáte na článek „Putinův mozek“. Stálo tam, že máte značný vliv na ruské geopolitické myšlení. Mnozí však tomuto hodnocení oponují s tím, že jste jen okrajová postava s nulovým vlivem.

AD: Ti, kdo mě označují za člověka na periferii moci, mají pravdu. Nemám žádný vliv. Nikoho neznám a nikdy jsem se s nikým nesetkal, jsem jen jeden ruský spisovatel a myslitel, nic víc. Píšu knížky, které si občas někdo přečte.

Rozhovor Paula Robinsona s Alexandrem Duginem Interview with Alexander Dugin vyšel na stránkách Irrussianality 31. srpna 2017.